

УКРАЇНА

**УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ**

Government Agent
before the European Court of Human Rights
Ukraine

Agent du Gouvernement
auprès de la Cour Européenne des Droits de l'Homme
l'Ukraine

Україна, 01001, м. Київ, вул. Городецького, 13

№ 14.01-9/168

14/01/2015

ЩОРІЧНИЙ ЗВІТ

**про результати діяльності Урядового уповноваженого
у справах Європейського суду з прав людини у 2014 році**

Протягом 2014 року Урядовим уповноваженим у справах Європейського суду з прав людини (далі – Урядовий уповноважений) вживались заходи з метою забезпечення належного здійснення представництва України під час розгляду справ у Європейському суді з прав людини (далі – Європейський суд), а також забезпечення належного виконання рішень Європейського суду та звітування про хід їх виконання Комітету міністрів Ради Європи (далі – Комітет міністрів).

Щодо представництва України в Європейському суді з прав людини

Станом на 30 листопада 2014 року на розгляді в Європейському суді перебувало загалом 71 600 справ проти держав-сторін Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) (станом на 31 грудня 2013 року – 102 750), з них 13 600 справ – проти України, що складає 13,3 % від загальної кількості справ (станом на кінець 2013 року – 13,3%).

Станом на 30.11.2014 Україна займала перше місце за кількістю справ, які перебувають на розгляді Європейського суду.

У 2014 році Європейський суд надіслав Уряду України 101 справу проти України з пропозицією надати зауваження Уряду України. Крім того, було надіслано 3 пропозиції щодо вступу Уряду України у справу у якості третьої сторони.

Крім того, у 2014 році Європейський суд надіслав Уряду України 500 справ, які відносяться до категорії справ, що розглядались у «пілотному» рішенні Європейського суду «Юрій Миколайович Іванов проти України» щодо тривалого невиконання рішень національних судів. До Європейського суду Уряд України направив свою позицію у 543 таких справах.

Також Уряд України направив до Європейського суду зауваження у 99 справах; 102 відповіді на вимоги заявників щодо справедливої сатисфакції; 3

односторонні декларації щодо дружнього врегулювання; інформацію у 9 справах за скаргами осіб проти України та Російської Федерації; а також подав 3 міждержавні заяви України проти Російської Федерації та доповнення до неї.

У 2014 році Європейським судом було розглянуто 92 справи проти України. За результатами розгляду справ Європейський суд постановив:

- 40 рішень щодо суті скарг, з них у 7 рішеннях Європейським судом було встановлено відсутність ознак одного чи декількох стверджуваних заявниками порушень та/або визнано відповідні скарги заявників частково неприйнятними;
- 8 рішень щодо дружнього врегулювання щодо 32 заяв;
- 21 рішення про схвалення умов односторонніх декларацій Уряду щодо 58 заяв;
- 23 ухвали про припинення провадження у справах у зв'язку з неприйнятністю скарг або у зв'язку з тим, що після надання Урядом відповідних позицій щодо скарг заявників останні перестали підтримувати свої заяви.

Також зазначаємо, що в 40 рішеннях Європейського суду, в яких було констатовано порушення Україною положень Конвенції, заявники вимагали компенсацію на загальну суму 870 737 232,19 євро. Після розгляду справ з урахуванням позицій Уряду Європейським судом було зобов'язано Україну сплатити 46 738 812,53 євро. Таким чином, Європейським судом було відхилено вимоги заявників на суму 819 598 025,66 євро, що складає 95,3%.

Основними проблемами, які призводять до констатації Європейським судом порушень Україною положень Конвенції, є:

- невиконання або тривале виконання рішень національних судів;
- тривале провадження досудового слідства у кримінальних справах та тривалий розгляд справ судами;
- жорстоке поводження з особами, які перебувають під контролем держави (в місяцях досудового тримання під вартою або в місцях виконання покарань);
- неефективність розслідування правоохоронними органами кримінальних справ, зокрема за фактами жорстокого поводження представників державних органів, зокрема у місцях досудового тримання осіб під вартою та в установах виконання покарань;
- неналежні матеріально-побутові умови тримання осіб, які перебувають в місцях досудового тримання під вартою або в установах виконання покарань, а також ненадання вказаній категорії осіб адекватної медичної допомоги;
- недоліки законодавства та судової практики, які призводять до тримання особи під вартою без належної законної підстави;

- недоліки судової практики, що призводять до порушення права особи на справедливий судовий розгляд.

Здійснення експертизи проектів нормативно-правових актів

Протягом 2014 року відповідно до пункту 2 статті 13 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» було здійснено юридичну експертизу 3366 нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів на їх відповідність положенням Конвенції та протоколів до неї, а також практиці Європейського суду.

У ході здійснення експертизи надавалась практична допомога суб'єктам нормотворення щодо приведення проектів нормативних актів у відповідність до вимог Конвенції та роз'яснення особливостей застосування Конвенції та практики Європейського суду у відповідній сфері.

Щодо виконання рішень Європейського суду

I. Виплата коштів, присуджених за рішеннями Європейського суду

На виконання рішень Європейського суду з державного бюджету було сплачено 169 817, 7 тис. грн.

II. Заходи індивідуального характеру, які вживаються на виконання рішень Європейського суду

Відповідно до статті 10 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» рішення Європейського суду є підставою для повторного розгляду справи (процедура *restitutio in integrum*).

Право звернутися до відповідного суду за переглядом рішення національного суду на підставі рішення Європейського суду з прав людини письмово роз'яснюється кожному заявнику у межах десяти днів від дня отримання повідомлення про набуття рішенням статусу остаточного.

Під час перегляду Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ та Верховним Судом України справ на підставі рішень Європейського суду Урядовим уповноваженим надавалися пояснення щодо застосування Конвенції та практики Європейського суду з прав людини.

III. Заходи загального характеру, які вживаються на виконання рішень Європейського суду

A. Підготовка проектів нормативно-правових актів

Для забезпечення ефективного виконання рішень Європейського суду з прав людини 22 грудня 2014 року було розроблено та зареєстровано у Верховній Раді України проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо способу виконання судових рішень», яким пропонується внести зміни до законів «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та «Про гарантії

держави щодо виконання судових рішень», відповідно до яких Законом про Державний бюджет України на відповідний рік можуть бути передбачені інші (альтернативні) механізми та способи виконання судових рішень. Прийняття проекту Закону дозволить попередити подальше порушення прав осіб на вільне володіння майном і на виконання судового рішення, уникнення надмірних витрат державного бюджету.

Б. Інформаційні та освітні заходи

З метою виконання заходів загального характеру здійснюється переклад усіх рішень Європейського суду українською мовою, а також забезпечується опублікування повних текстів рішень Європейського суду в офіційному друкованому щотижневому виданні «Офіційний вісник України» та їх розміщення на офіційному сайті Міністерства юстиції. Стислі виклади рішень Європейського суду також друкуються у виданні «Урядовий кур'єр».

Протягом 2014 року за результатами розгляду звернень та інформаційних запитів підготовлено та надано 1728 роз'яснення щодо положень Конвенції, рішень Європейського суду, процедури та порядку звернення до Європейського суду.

У 2014 року Урядовий уповноважений була членом постійно діючої Комісії з питань дотримання прав людини під час виконання і відбування кримінальних покарань та тримання під вартою, робочої групи з напрацювання пропозицій щодо адаптації кримінально-виконавчого законодавства України до законодавства Європейського Союзу, Комісії з питань державної політики у сфері виконання кримінальних покарань, брала участь у засіданнях Комітету міністрів Ради Європи, присвячених питанням виконання рішень Європейського суду, засіданнях Комітету експертів з реформування Європейського суду з прав людини (DH-GDR), проводила зустрічі з Головою Європейського суду з прав людини Д.Шпільманом та Комісаром Ради Європи з прав людини Н.Муйжніксом, доповідала Комітету ООН проти катувань щодо виконання Україною положень Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, звітувала Комітету міністрів Ради Європи щодо виконання рішень Європейського суду проти України, взяла участь у заходах, присвячених питанням імплементації законодавства про свободу мирних зібрань, ефективного розслідування скарг на жорстоке поводження та виконання рішень Європейського суду.

Крім цього, Урядовий уповноважений очолила склад робочої групи з підготовки проекту Національної стратегії у сфері прав людини, спрямованої на створення всебічного та дієвого механізму забезпечення прав та свобод людини та громадянина в Україні.

Також Урядовий уповноважений проводила лекції для суддів у Національній школі суддів України щодо теоретичних і практичних аспектів застосування Конвенції.

Крім того, протягом 2014 року Секретаріатом Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини систематично проводилася роз'яснювальна робота щодо застосування Конвенції та практики Європейського суду з прав людини.

У рамках тижня права представники Урядового уповноваженого взяли участь в організації та проведенні Міжнародного правничого конкурсу ім. В.М.Корецького та у проведенні Всеукраїнського відкритого уроку «Права людини».

В. Аналітичне дослідження проблем, які стали причиною порушення Конвенції та протоколів до неї, з метою забезпечення своєчасного та ефективного реагування всіх органів державної влади на рішення Європейського суду в справах проти України

На виконання Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду» до Кабінету Міністрів протягом 2014 року щокварталу вносились «Подання про виконання рішень Європейського суду з прав людини», які набули статусу остаточного, в яких повідомлялось про рішення, постановлені Європейським судом щодо України, про причини порушень Конвенції, констатованих Європейським судом, а також зазначались заходи, необхідні для виконання зазначених рішень Європейського суду.

До Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ, Державної пенітенціарної служби, Верховного Суду України, вищих спеціалізованих судів та інших відповідних судів направлялись інформаційно-аналітичні матеріали стосовно рішень Європейського суду у справах щодо України разом зі стислими викладами або автентичними перекладами відповідних рішень.

Крім того, відповідно до статті 5 Закону України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" протягом десяти днів від дня одержання повідомлення про набуття рішенням Європейського суду статусу остаточного органи, причетні до встановленого Європейським судом порушення, та органи, до повноважень яких належить вжиття заходів загального характеру для попередження аналогічних порушень Конвенції повідомляються про суть порушення.

IV. Щодо звітування перед Комітетом міністрів з питань виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини

У 2014 році було підготовлено звіти до чотирьох засідань Комітету міністрів, на яких розглядались питання виконання державами-сторонами Конвенції рішень Європейського суду з прав людини.

Крім того, упродовж року Комітету міністрів систематично надавалася інформація щодо вжиття державою заходів індивідуального та загального характеру за рішеннями Європейського суду у справах «Волков проти

України», «Каверзін проти України», «Афанасьєв проти України», «Веренцов проти України», «Юрій Миколайович Іванов проти України», «ПАТ «Кіровоградобленерго» проти України», «Салахов та Іслямова проти України», «Чорній проти України», «Наталія Михайленко проти України», «Пічкур проти України», «Васильчук проти України», «Арская проти України», «Максименко та Герасименко проти України», «Волошин проти України», «Белоусов проти України», «Тарасов проти України», «Юрій Ілларіонович Щокін проти України», «Тимошенко проти України», «Луценко проти України», «Охріменко проти України», «Матушевський та Матушевська проти України», «Балацький проти України» та ін.

За результатами звітування про вжиті заходи у 2014 році Комітет міністрів вирішив припинити здійснення контролю за виконанням Україною рішень Європейського суду в справах: *«Галінський та двоє інших заявників проти України»*, *«Ключка та двоє інших проти України»*, *«Новоселецький проти України»*, як таких, що вважаються виконаними в повному обсязі.

Н.І. Севостьянова